

Joseph Heidenrijk of soldatentrouw : drama

<https://hdl.handle.net/1874/366444>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneelstukken

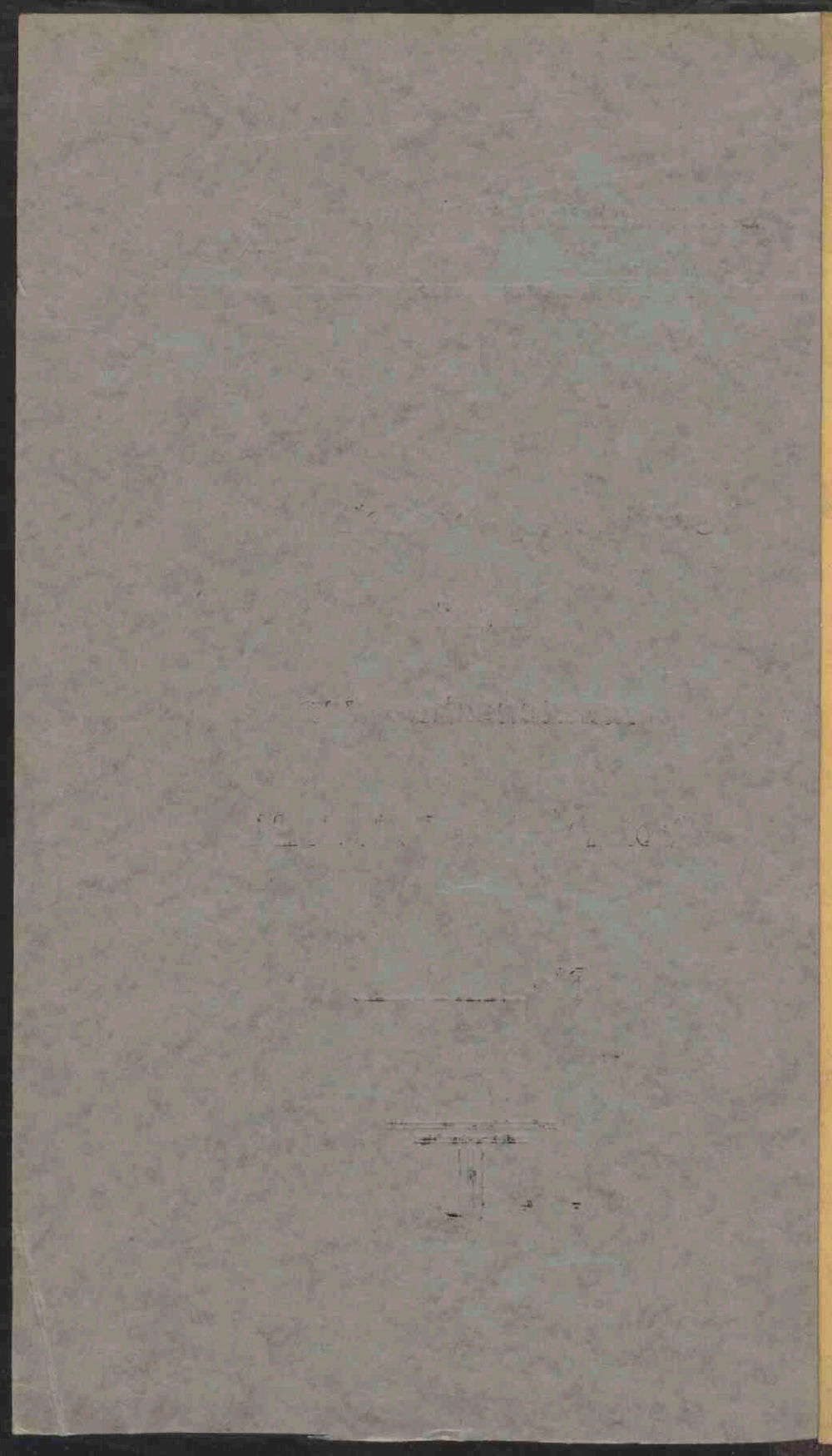
uit de

nalatenschap van

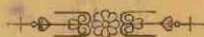
Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 16

JOSEPH HEIDENRIJK
OF
SOLDATENTROUW.

Drama in één Bedrijf.

NAAR HET PROZA STUK VAN DIEN NAAM

VAN

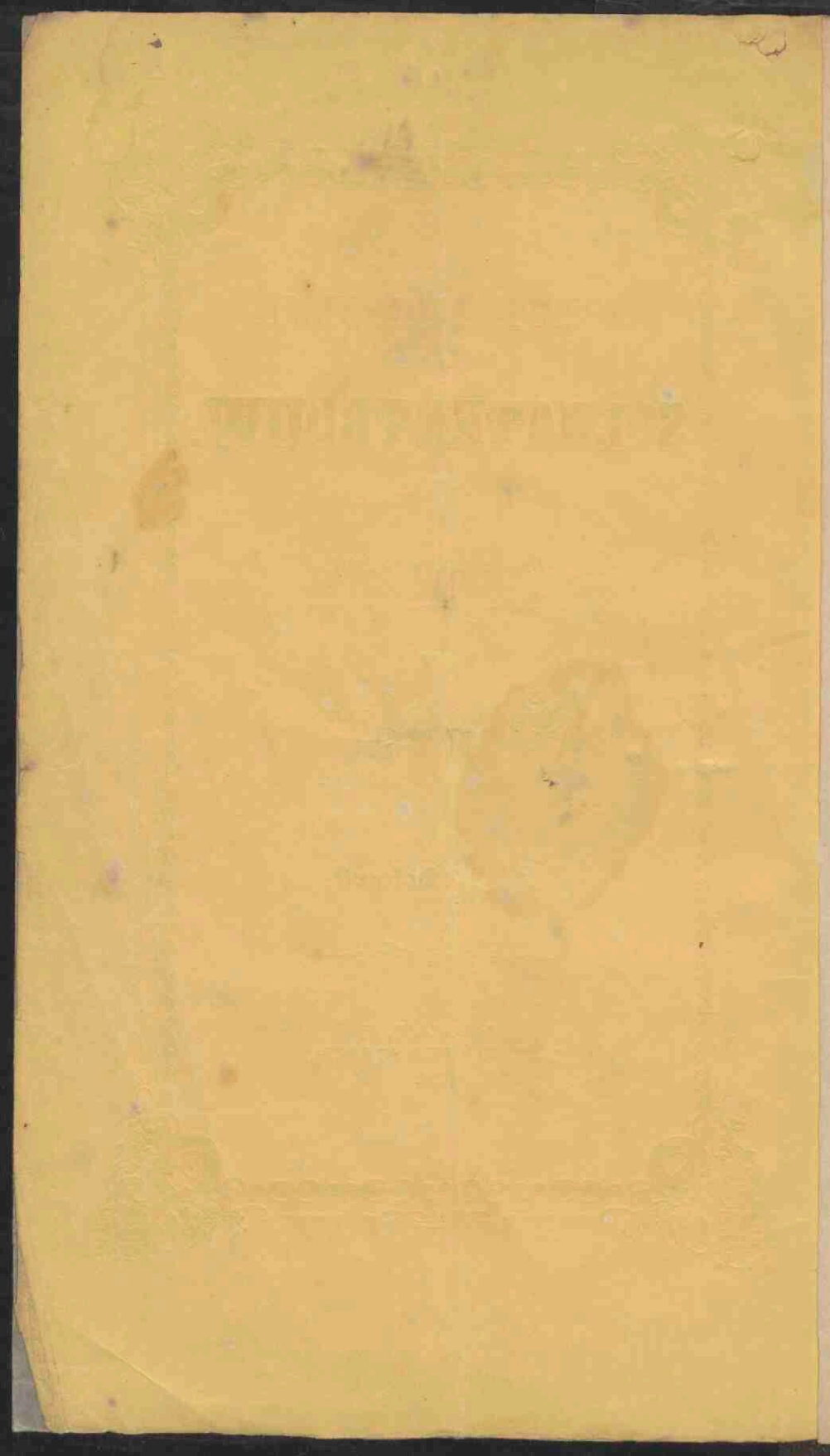
Theodoor Körner,

zeer vrij, uit het Hoogduitsch, bewerkt

DOOR

H. C. Scharff.

Te ZAANDAM, bij
H. F. VAN DER SCHEER,
1854.

JOSEPH HEIDENRIJK

OF

SOLDATENTROUW.

JOSEPH W. BROWN

JOSEPH HEIDENRIJK

OF

SOLDATENTROUW.

Drama in één Bedrijf,

NAAR HET PROZA STUK VAN DIEN NAAM

VAN

Theodoor Körner,

ZIEER VRIJ, UIT HET HOOGDUITSCH, BEWERKT

DOOR

H. C. SCHARFF.

TE ZAANDAM BIJ
H. F. VAN DER SCHEER,
1854.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

ALPHABETIQUES

DE LA BIBLIOTHEQUE

DE LA VILLE DE BRUXELLES

1853

GEDRUKT BIJ G. DEKKER CZ.

DER

OOSTZAANSCHÉ REDERIJKERSKAMER

TOLLENS.

ONDER DE KENSPEEK:

MEN REKEN' D' UITSLAG NIET, MAAR TELL' HET DOEL ALLÉÉN.

ALS

EEN BLIK VAN OPREGTE BELANGSTELLING

OPGEDRAGEN

DOOR

den Schrijver.

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY

1850

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY

ANN ARBOR, MICHIGAN

1850

1850

VOORBERIGT.

Het uitgedrukt verlangen der leden van de Rederijkerskamer TOLLENS, om hunne krachten te beproeven, aan het opvoeren, van de eene of andere dramatische voorstelling was de aanleidende oorzaak, tot de vervaardiging van dit stuk.

De, reeds voor andere rederijkerskamers, door beroemde dichters te zamengestelde meesterstukken, bijv. De Val van Jeruzalem, door Mr J. VAN LENNEP en A. J. DE BULL, en enkele anderen, — konden bij het gering aantal werkende leden, dezer, eerst onlangs gevestigde vereeniging, nog niet in aanmerking komen, terwijl het voordragen van enkele gedeelten daaruit, hoe goed ook uitgevoerd, altijd, voor sprekers en hoorders, iets zoo onvoldoens en onbevredigends achterlaat, dat stukken van minderen omvang, maar in derzelve geheel, mij althans, verkieselijker schijnen.—

Als Overman der kamer, met de regeling der voordragten mede belast, heb ik getracht iets te zamen te stellen, dat de krachten der uitvoerders niet te boven zou gaan, en toch zoo veel mogelijk voldoen, aan de eischen en voorwaarden, voor een rederijkersspel gevorderd wordende.

TH. KÖRNER's — Joseph Heijderich oder Deutsche Treue, kwam mij voor niet ongeschikt te zijn, om als leidraad te bezigen.

Moge het genoegens bij de uitvoering en aanhooring, in overeenstemming wezen, met dat, hetwelk door mij, bij de vervaardiging gesmaakt werd, dan zal mijne aangewende moeite, dubbel beloofd zijn, terwijl men, bij de beoordeeling van dezen arbeid, wel minzaam verzocht wordt te bedenken, dat het geleverde eene eerste-ling is, en het den Schrijver aangenaam zal zijn, indien men de kenspreuk der kamer ook op zijn werk wil toepassen:

Men reken' d' uitslag niet, maar tell' het doel alléén!

P E R S O N E N .

VERBEEK, Majoor der Kavallerie.

WEILAND, Kapitein }
HEIDENRIJK, Korporaal } der Infanterie.

Een Koopman }
Een Burger } uit Antwerpen.
Een Geneesheer }

**Het stuk speelt in Antwerpen tegen den avond
van den . . . Nov. 1830.**

EERSTE TOONEEL.

Eene eenzame straat in Antwerpen.

Een winkelhuis op den achtergrond, waar van de deur en vensters gesloten zijn. Links: een huis met eene hooge stoep.

De MAJOOR, zwaar in den regter arm gewond, zit naast den KAPITEIN, die bewusteloos op de stoep ligt.

DE MAJOOR.

Helaas! het is gedaan! 't geringst bewijs van leven
Heeft hij, de trouwe vriend, niet meer aan mij gegeven;
En toch! hoe flauw het zij, ik voel den hartslag nog!
Of speelt verbeelding soms, haar spel hier vol bedrog?
Is 't ligt mijn' eigen' koorts, die woelend' door mijn' aëren
Mij wanen doet, dat nog de kunst ook hem zou sparen
Indien zij zorg en vlijt en mocite had besteed?
Maar waar, waar Hemel! vind ik menschenmin gereed
Om in 't vijandig land, de broederhand te bieden?
En ook, zou 't wensch'lijk zijn, indien de dood mogt vlieden
Om in diens plaats gevang'nis, armoede en ellend'
Te zien in plaats gesteld? Waar heen mijn' blik zich wendt,
'k Zie niets dan jammer die zijn' smart nog zou vermeëren.
Helaas! 't is anders vriend! dan roemvol weêr te keeren
Uit strijd en kamp; O Ja! Uw woord was profecij,
Dat woord, hoe 't ernstig klonk! Hoe zeer bedroefde 't mij,
Toen gij deez' morgen 't als uw laatst' vaarwel deedt hooren.
Wel vrees'lijk is het lot, reeds heden, ons beschoren!
Gij, stervend', zonder dat één mensch u laaf'nis biedt,
En ik, . . . in slavernij! O! dat het bloed mij vliet

Dit wond op wond, door 's vijands staal geslagen,
 Dat onheil zou niet zwaar, niet moeij'lijk zijn te dragen,
 Zoo 'k slechts de vrijheid had, voor mijnen moed, gekocht.
 Doch! Dient er voor mij zelf, niet ergens hulp gezocht?
 Ik heb met blijden moed, op 't slagveld meê gestreden
 Noch vuur, noch staal ontvloên; — en waar mijn' ruiters reden
 Daar werd de blijde kreet: » Victorie!» steeds gehoord,
 Tot dat des vijands lood, mij heeft den arm doorboord.
 En nu! Gevangen man! en overdekt met wonden,
 Wacht ik mijn noodlot af! Ach! ware ik eerst verbonden!
 Doch wijken van zijn zij, hem laten hier alléén,
 Dat broeder! mag niet zijn, dat doe ik nimmer, Neen!
 Ook gij — gij trouwe ziel, hadt nimmer mij begeven,
 Als gij mij redden kondt, ten prijs zelfs van uw leven,
 Maar ik, gevangen man! Rampzalig schrik'lijk woord!
 Heeft daarom 't blij gewoel des krijgs mij steeds bekoord,
 Heeft daarom steeds mijn hart, met smachtend ziels verlangen
 Gehaakt naar 't oorlogsveld, — om nu, helaas! gevangen
 Te wachten, welk een lot mijn' vijand, mij bereidt?
 Men had met ketens niet beladen, uit den strijd,
 Vernederd en verguisd, ooit mij terug zien keeren,
 Waar 't mij vergund geweest, mij langer te verweëren.
 Doch! Satan zelf, slaat met zijn' linkerarm alléén
 Zich hoe verwoed hij strijd', door zeven man niet heen.
 Maar stil! hoor ik gerucht? O Ja! een man treedt nader
 Misschien helpt die mijn vriend.

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen, een BURGER.

MAJOOR.

God zij met u, mijn vader!

Ach treê hier naderbij.

BURGER.

Wat is 't?

MAJOOR.

Wat zou het zijn.

Hier ligt een stervend mensch, verdoofd door schrikbre pijn;
Maar moog'lijk brengt uw' hulp, op nieuw hem weër in't leven.

BURGER.

Mijn' hulp, mijn goede vriend! Zal waarlijk niets hem geven.

MAJOOR.

Waarom niet?

BURGER.

Wijl t' niet geeft, 'k heb 'thuis nog dertig man,
Waaraan 'k noch voedsel, noch een bed bezorgen kan.
En, daar 'k den levenden geen' legplaats kan verleenen,
Waar zou 'k dan, zeg het mij, nu nog met dooden henen?

MAJOOR.

Ach God! hij is niet dood!

BURGER.

O Neen! maar 't scheelt haast niet

En ook, ik heb geen plek, die men mij overliet,
Ik zelf, ik zag mij wreed uit huis en erf verjagen.

MAJOOR.

Ach help mij dan voor 't minst', hem naar een' Doctor dragen,
Of haal een' Wondarts hier?

BURGER.

Mijn vriend! waar denkt gij aan?

Geen Arts weet waar hij 't eerst, zijn' handen uit zal slaan;
De markt ligt vol schier, met gekwetsten, kranken, dooden,
Van vriend en vijand t' zaâm, die allen derwaarts vloden
En stervend smeeken, om verzachting in hun leed.

MAJOOR.

Maar, 't is de braafste man, die ooit in 't leger streed.

BURGER.

Al is 't een Engel zelf, ik moet hem laten sterven.

MAJOOR.

Zou men ook niet voor geld een plaatsje nog verwerven
Waar hij, het stervend hoofd, stil nedervlijen kan?

BURGER.

Nu ja! voor geld, dat is wat anders goede man,
Voor geld kon men misschien een schuurtje nog bekomen.

MAJOOR.

Goddank!

BURGER.

Nu, nu, bedaar, want 'k had liefst eerst vernomen
Hoe groot de som zal zijn, die gij voor 't schuurtje biedt.

MAJOOR.

Hier is . . . (hij zoekt naar zijne beurs, maar vindt die niet.)

O! 't is dan waar, dat men niets overliet,
Mijn vriend! ik zag helaas! van alles mij berooven.

BURGER.

Alzoo geen geld Mijnheer!

MAJOOR.

Uw loon vindt ge eens dáár boven!

BURGER.

Maar daarmee voed ik thans geen dertig Jagers; Neen,
Heeft ook deez' heer geen geld? Dan laat ik u alléén.

MAJOOR.

Mensch! zou er geen gevoel, u, in den boezem wonen.

BURGER.

Wel zeker! — 'k wenschte gaarn u daad'lijk dit te toonen
Want waarlijk! het gevoel, dat in mij huist nijpt fel;—
't Is honger, waarde heer! En 'k dien het eerst toch wel
Voor eigen onderhoud, voor maag en keel te zorgen,
En niemand in de stad, die langer iets wil borgen.

MAJOOR.

Deez' viel voor 't vaderland! Hij streed ook voor uw heil,
En nu! Geen handvol stroo hebt gij dan voor hem veil?

BURGER.

Wat dreef hem slagwaarts heen'?

MAJOOR.

Zijne eer, en dan zijn' Koning.

BURGER.

Dat d' eere hem dan voed' en wijz' zijn' Vorst hem woning
Waar hem genezing wacht — 't gaat mij niet verder aan.

MAJOOR.

Hoe? Moet des menschen hart, niet voor zijn' broeder slaan,
't Is schand'lijk!

BURGER.

Hoor naar mij! wil voor u zelveu zorgen
Voor hem, is 't afgedaan! Hem zal geen nieuwe morgen,
Het daglicht weêr doen zien — zoek voor u zelf dus raad,
Of 't werd misschien voor u, zoo als voor hem, te laat!

MAJOOR.

Het zij te laat! Ik blijf, ik zal hem niet begeven
Ik deel met hem den dood — zoo 'k niet met hem kan leven.

BURGER.

Wel, blijf mijn goede vriend! ik haal mij brood en wijn,
Maar voor mijn' gasten zal het brood oudbakken zijn,
En 't druivennat wat zuur; door dertig grage monden
Wordt in een' enk'len dag toch reeds zooveel verslonden,
Dat, zoo ik voor mij zelf, niet stil het beste spaar,
Ik word in weinig tijds, een arme bedelaar!—

(af).

DERDE TOONEEL.

MAJOOR.

Gij schelm! O! was mijn' arm niet voor de dienst verloren
Had ik mijn degen nog, 'k zou u het hart doorboren!
Had ik mijn degen nog! . . . O Gruwzaam ongeval!
Dat onheil treft voorwaar! mij nog het meest van al.—
Wat kan twee uren tijds niet al verand'ring baren,
Toen streed ik aan de spits der dapperste huzaren,
En thans! den hoon ten prijs van elke lage ziel!
Dat ook dat Satansch schot aan mij ten deele viel!
Hoe jubelde de Belg, toen hij mijn zwaard zag vallen
En als gevangen man, mij meêvoerde in deez' wallen.

Wat doet als 'k daaraan denk, mijn' wond mij dubb'le pijn,
 Zij gloeit als 't helse vuur, maar 't zal niet lang meer zijn.
 En toch! wat zegt het nog, één arm, te moeten derven,
 Indien men voor zijn land, zelfs was bereid te sterven;
 Hoe menig vader bood zijn eenigst kind het aan,
 Hoe menig moeder wies een smartelijke traan
 Van 't rood geschreid gelaat, toen 't kroost, gebaard met smarte
 Haar, voor de laatste maal, drukte aan het kloppend harte.
 Hij, die zijn vaderland — zijn' Vorst opregt bemint
 Blijft, hoe het lot ook zij, te vreden als het kind,
 Dat naar der oud'ren wil, zich lijdzaam leert gedragen!
 Zoo zal ook ik thans niet aan God het waarom, vragen?
 Zijn' eeuwig wijze wil heeft mij dit lot bereid
 En 'k mor niet, Vader, neen! waar ook uw' hand mij leidt.
 Maar stil! verroert hij zich? Bewogen zich zijn' oogen?
 Neen! Neen! ik heb Goddank! mij nu toch niet bedrogen,
 'k Roep 't » Welkom Kameraad!» u weêr in 't leven toe.
 Maar wees bedaard en stil, en vraag niet waar, en hoe,
 En op wat wijs wij hier elkander wedervinden;
 Herinner u alleen, hoe wij malkaâr beminden;
 Hoe reine vriendschap steeds ons voerde tot elkaâr
 En ons te zaam vereen'de, in vreugde en in gevaar!
 Herken in mij uw' vriend, uw' medgezel in 't strijden
 Maar ook nu God het wil, uw' deelgenoot in 't lijden;
 Wacht ons gevangenschap en smaad uit 's vijands hand,
 Ons hart klopt even trouw, voor 't dierbaar vaderland.

KAPITEIN.

Zijn wij gevangen vriend?

MAJOOR.

Dat lot zal 't onze wezen!

KAPITEIN.

Gevangen!

MAJOOR.

Nu wat nood — wat kwaad staat ons te vreezen?

Den dappersten soldaat trof vaak dat zelfde lot.

KAPITEIN.

Gevangen! Ach! waarom niet liever dood, mijn God!
Verloren wij den strijd?

MAJOOR.

't Verraad spreidde ons zijn lagen,
Wij zijn door overmagt verwonnen, niet verslagen.
Maar, zwijg nu stil daarvan; baart u uw wonde pijn?

KAPITEIN.

Hoe kan het, trouwe vriend! hoe kan het anders zijn,
Had thans een zegenkreet verheugd me in 't oor geklonken
Misschien was met dien kreet, mij 't leven weêr geschonken,
Maar nu die hoop vervloog, nu voel ik het gewis,
Dat dra mijn lijden end', mijn' wond mij dood'lijk is.
En ook, wat baten hier, een tiental levensjaren?

MAJOOR.

O 'k bid u spreek niet veel, tracht toch u zelf te sparen
Misschien wordt door natuur, dank zij uw' lichaamskracht,
Ofschoon 't een wonder waar', herstelling voortgebracht.

KAPITEIN.

Het ligchaam moog' de smart, die 't ligchaam treft verdragen,
Het wordt door zielen leed te dieper neêrgeslagen.

MAJOOR.

Ach, stil toch! volg mijn' raad, vermoei u niet te veel.

KAPITEIN.

Hoe zou die lutt'le tijd, die nog mij valt ten deel,
Door mij in stomme smart, of klagen zijn gesleten?
Neen, vriend! Kom spreken wij; doe gij mij liever weten
Welk lot, mijn dapper volk, viel na mijn' val ten deel!

MAJOOR.

Ach spreken wij daarvan, mijn broeder! niet te veel!
't Was schandelijk verraad zoo als ik straks u zeide,
Dat onze heldenschaar de nederlaag bereidde;
Men vocht met leeuwenmoed en ongekende kracht,

En menig dapper feit, werd door ons volk volbragt.

KAPITEIN.

Ja 't is een heerlijk volk, mijn' dapp're *Nederlanders*,
 Elk hunner is een held, schaart hij zich om de standers
 Van zijn' beminden Vorst; waar hem diens stem geleidt
 Zijn zij tot elken kamp, ja zelfs ter dood bereid.
 Geen hunner zal zijn' eed aan wet of orde breken,
 Noch van den vijand laf 't behoud van 't leven smeeken;
 Hun gloeit het heldenvuur der vad'ren in de borst,
 Zij staan onwrikbaar pal voor vaderland en Vorst!

MAJOOR.

Ja Broeder! onversaagd trotseeren zij gevaren
 't Zij strijdend' op het land, of op de woeste haren,
 Geen enkel volk op aard', als dat van *Nederland*,
 Telt zulk een heldenrei, in elken rang en stand.

KAPITEIN.

Maar doe mij van mijn lot, toch nog iets naders hooren;
 Of schoon, 't mij niet bevreemt, dat wij den kamp verloren,
 Want, toen 'k mijn' manschap voerde in 't midden van 't gevecht
 Toen was 't mij of mijn lot, mij reeds werd aangezegd.
 Een somber voorgevoel kwam mij den geest bezwaren,
 » Geen krijgsroem zult ge u thans,» zoo dacht ik, » meer ver-
 » De kogel die den dood der eer' u sterven doet, (gären
 » Zal reeds geladen zijn.» Beklemd dus van gemoed
 Riep ik mijn' trouwen vriend, mijn' ouden wapenbroeder,
 [Gij kent mijn' KORPORAAL?] » Ga,» sprak ik: » breng mijn'
 moeder,»
 » Mijn' allerlaatsten kus; mijn vader 't laatst vaarwell
 » En zeg hun: 't is gespeeld zijn levens laatste spel,
 » Hij is; uw' liefde waard', bij Antwerps grijze wallen,
 » Getrouw aan eed en plicht, voor 't vaderland gevallen.»
 En daarmee drukte ik hem voor 't allerlaatst de hand,
 Schoon overstelpt van smart; want, zoo als hij, verpand
 Aan wat zijn heer betreft, zoo zeer bereid het leven

Voor 's meesters heil en dienst, gewillig prijs te geven,
 Als JOSEPH HEIDENRIJK, het zijne gaf voor 't mijn'
 Ja! meer dan 't leven zelfs, als 't mij ten nutt' kon zijn,
 Zoo 'n onverbreekbre trouw, werd zeldzaam meer gevonden;
 En, met een' traan in 't oog, wijl hij werd heêngezonden,
 Wijl hij niet in den kamp zou strijden aan mijn' zij',
 Of voor mijn lot beducht, verliet de brave mij;
 't Was goed, dat dra 't geschut, mij, uit mijn droomen wekte,
 Dat ik de nad'ring van 't vijand'lijk heir ontdekte,
 Dat dra het hoorngeschal, zich vrolijk hooren liet
 Als ging het blij ter jagt. Thans dacht ik langer niet
 Aan 't geen mij wachten mogt; 't Wilhelmus van Nassauwen
 Riep in mijn hart terug, dien moed en dat vertrouwen
 Dat in het heetst des strijds, den dapp'ren nooit verlaat.
 Wij streden onversaagd, reeds menig kameraad
 Was vechtend' als een leeuw, op 't bed van eer gebleven
 En had zijn' heldenziel aan God reeds opgegeven,
 Toen ik als OFFICIER, alléén, en ongewond
 Mij tegen d' overmagt, nog vechtende bevond.
 Ja! van een honderdtal, die heden bij mij waren,
 Zag ik slechts door den dood, een enkel tiental sparen.
 Zoo kampte ik uren lang, daar stormt de vijand weêr,
 En 'k zijg bewusteloos, door 't lood getroffen, neêr.—
 Eerst in uw' vrienden arm, moest ik op nieuw ontwaken,
 Hoe, of door wien 'k hier kwam, zijn m' onbekende zaken.

MAJOR.

Hoor! 'k zeg u dan in 't kort de toedragt van 't geval:
 Nadat het kwetsend' lood u trof bij Antwerpswal
 Trok zich de kleine schaar, wier hoofd gij waart in 't strijden
 Met eer belaa'n terug, om, zich dra' weêr te wijden,
 Dat zwoeren zij malkaâr, met onverschrokken moed
 Aan d' eer'kamp; wijl zij dan in 's vijands rokend bloed
 't Verlies van kameraad en hoofdman wilden wreken.—
 Intusschen was 't gevaar, daâr, waar gij streedt geweken

En werd de worst'ling hier en elders wel hervat,
 Doch onze legermagt was eind'lijk uit de stad,
 En bukkend' voor 't geweld, naar 't citadel getogen.
 Bij d' aftogt echter met uw treurig lot bewogen
 Had een paar vrienden 't nog, schoon met gevaar getracht,
 Uw dierbaar overschot te redden uit de magt
 Des plonderzieken Belgs.— 't Mogt echter niet gelukken;
 Zij zelve, moesten dra, voor 't wreede noodlot bukken
 En spoeden zich naar 't fort.— Zij legden hier u neêr.

KAPITEIN.

En gij?—

MAJOOR.

Ik volgde u na, op 't bloedig' pad der eer,
 Wij streden onvermoeid! Mijn' dappere huzaren
 Braveerden door hun' moed, de dreigendste gevaren
 Maar wie kon d' overmagt, wie kon 't verraad weêrstaan?
 Reeds hoorde men alôm den trom ter aftogt slaan,
 Toen ik mijn eskadron in 't eind' beval te wijken—
 Ofschoon geen enkel' man, de minste vrees liet blijken.
 Eer maakte de retraite hun 't heldenbloed meer warm;
 Intusschen trof een schot, mij in den regter arm;
 Ik tuimelde van 't paard en werd helaas! gevangen;
 'k Zocht rond naar hulp, vond u, en voelde toen 't verlangen
 Te sterven aan uw' zij, of deelynd in uw lot
 Mij stil te schikken, naar den wijzen wil van God!

KAPITEIN.

Zijt gij gewond, mijn vriend! Zou 't niet gevaarlijk wezen?

MAJOOR.

Ik denk, dat ik daarvoor niet meer behoef te vreezen.

KAPITEIN.

Zijt gij verbonden?

MAJOOR.

Neen!

KAPITEIN.

Zoo spoed dan thans u voort.

MAJOOR.

Ik blijf!

KAPITEIN.

Uw dralen vriend! is waarlijk ongehoord.
Uw' wond kan dood'lijk zijn, ziet ge u niet ras verplegen.

MAJOOR.

'k Wacht eerst uw noodlot af, aan mij is niets gelegen.

KAPITEIN.

Ach vriend! Ik sterf gewis, en ook, ik wensch den dood
Sints hier gevangenschap, mij wreed, in banden sloot.

MAJOOR.

Die taal is ongepast!—

KAPITEIN.

Kom red u, brave strijder,
Behoud het vaderland een' dapperen bevrijder,
Behoud den dierb'ren Vorst een Edel Officier.

MAJOOR.

Juist daarom, kameraad! juist daarom blijf ik hier.

KAPITEIN.

Neen ga! Laat liever mij den zoeten troost verwerven
Dat gij behouden zijt, ofschoon ik zelf moet sterven.
Nog eer het zonlicht wijkt, is 't met mij afgedaan.

MAJOOR.

Welaan! ik volg uw' raad, 'k zal u verlaten gaan,
Maar dra, slaat God, zijn oog, ontfermend op ons neder,
Ziet gij mij tot uw' hulp en tot uw' redding weder,
Neigt Hij een gunstig oor, thans naar mijn smeekgebed
Dan wordt mijn dierb're vriend — zoowel als ik, gered.

KAPITEIN.

Reik mij nog eens de hand voor 'k ga deez' aard begeben,

MAJOOR.

Vaarwel! tot wederzien! — Hier, . . of . . in 't volgend' leven.

(af).

VIERDE TOONEEL.

De KAPITEIN alléén.

Is dit ons laatst' vaarwel! Dood! Neen ik sidder niet!
 Maar, als voor 't laatst het oog eens sterflings op ons ziet,
 Voor 't laatst de vriendenhand, drukt d' onze aan 't kloppend' harte,

Dan voelt de veege ziel, een' ongekende smarte,
 Onwillekeurig grijpt een' siddering ons aan!
 Helaas! het is dan waar! 't is dra met mij gedaan!
 Mijn laatste kamp op aard, is welhaast afgestreden
 En moet ik schoon nog jong van's werelds schouwplaats treden.
 Wie troost der oud'ren smart, als hun mijn' doodsmaar toeft?
 Wie lenigt moeders rouw, als zij ter ziel bedroefd
 Van d' ouden HEIDENRIJK mijn afscheidswoord zal hooren,
 En weten welk een lot, haar' liev'ling was beschoren?
 Maar, dat ik rustig zij,— geen vrees voor 't stervensuur
 Maak' mij den laatsten stond, in 't aardsche leven zuur;
 De Hemel zij gedankt! geen folt'rend ziele lijden
 Doet als in wanhoop mij, mijn' jongsten snik verbeiden.
 Reeds in mijn' jong'lingstijd trof mij dat woord, o Ja!
 Des zangers: » Dulce est, mori pro patria! »
 Maar mogt die schoone taal, reeds toen de ziel mij treffen
 Nooit dacht ik zoo geheel, die waarheid te beseffen;
 Want dat ook mij dat zoet thans stervend' tegenlacht,
 Neen! Neen! Horatius! Ik had dat nooit gedacht.
 Ja! 't is ondenkbaar schoon voor 't vaderland te sterven
 O! mogt door 's Hemels magt, ik nog de gunst verwerven
 Te kunnen spreken tot het kroost van 't dierbaar land
 Waaraan mijn' arm en hart, mijn leven was verpand,
 Ik donderde 't met kracht, dit afscheidswoord in d' ooren:
 » Geen heil is ooit zoo groot, den man van eer beschoren,
 » Dan dat hij, rein van ziel— zijn' laatsten adem geeft
 » En trouw aan eed en pligt, voor Land en Koning sneeft. »
 O! konden velen toch dat rein gevoel erlangen

Dat door zoo menig Bard in vaderlandsche zangen
 In treffend schoone taal wordt geestdrift vol gewekt,
 Men zag wel spoedig hun door 't krijgsmanskleed gedekt,
 Zich onder Nassausvaân en Neêrlands driekleur scharen,
 Weêr zou de landzaat trotsch op zooveel helden staren
 Als eens het voorgeslacht gekweekt heeft op deez' grond,
 En als het nakroost zocht, in 's lands historie rond
 Naar tijden, dat ons land mogt op zijn' zonen roemen,
 Het zou met dankbaarheid — dit helden tijdperk noemen.
 Op! op! wie moed en kracht bezit aan Bato's strand,
 Uw' eerste liefde zij, voor 't heilig vaderland!
 Verlaat uw huis, uw erf, uw' ouders, — vrienden, — magen, —
 En help door uwen arm, het regt der natie schragen,
 Ruk van de borst u los, waaraan de liefde u bindt
 En strijdt als 't mannen past, voor meisje, gade en kind.
 Maar, welk een vreemd gevoel, komt mij den geest beklemmen?
 Hoor? . . Hoor ik van omhoog, reeds zacht der Serafs stemmen?
 Wenkt mij die Genius? . . . naar 't rijk . . . der eeuwigheid?
 Zoo als Gij wilt . . . mijn God! . . . O Vader! . . . 'k ben bereid! —
 (*Hij valt in onmagt*).

VIJFDE TOONEEL.

De Vorige — De KORPORAAL. (Een doek om den bovenarm, zeer verhit en vermoeid, zich geweld aandoende tot zijne kracht langzamerhand weg zinkt).

KORPORAAL.

Naauw' kan ik verder voort! . . 'k zijg van vermoei'nis neder
 Vind ik mijn' KAPITEIN, niet spoedig, spoedig weder! —
 Mijn' kracht raakt uitgeput, mijn' knieën knikken 't zaâm?
 Verschrik'lijk brand mijn' wond! . . . Ach! mogt in 's hemels
 naam,
 Voor 't geen ik ondernam, ik slechts die gunst verwerven
 Dat ik hem wedervond, 'k was dan bereid te sterven.
 Wat is, en straat en markt met lijdenden bedekt,

Wat ligt daar menig' vriend, reeds dood ter neêr gestrekt,
 Wat kermt het daar dooréén! Maar, noch bij de gewonden
 Noch bij het doodental, heb ik mijn heer gevonden.
 Zou dan om hem 't gevaar vergeefs zijn getrotseerd
 En 't niets mij baten zelf, dan 'k ben gedeserteerd?
 Ik deserteur? . . . Ik, me aan de zij' van 't oproer scharen?
 Neen JOSEPH! daarom niet zag men uwe oude haren,
 In eere reeds vergrijsd, getrouw steeds aan uw' vaân;
 Neen! daarom heb ik niet het waagstuk stout bestaan,
 Om door de schand' gedrukt, mijne oude en eerlijke oogen
 Te moeten nederslaan, voor ieder landgenoot;
 Maar! om mijn' heer! mijn' vriend te redden van den dood
 Als redding moog'lijk waar, dat deed mij 't vuur braveren.
 O! mogt ik naar mijn' vaân, met hem eens wederkeeren!
 Maar waar? waar vind ik hem? kan 't moog'lijk zijn? . .
 zou daar?

Ja! ja! God zij gedankt! 't is mogelijk! . . 't is waar . . .
 Ik heb hem weêr! . . maar . . . dood! — moest daarom 't feit
 gelukken,
 Om 't dierbaar ligchaam als een lijk aan 't hart te drukken?
 Dood? dood? Neen 't kan niet zijn — mijn arme brave heer;
 Ontwaakt gij hier op aard', dan nimmer, nimmer weêr?
 Ja! ja! hij moet gered, de braafste der soldaten
 Mag men niet als een' hond, hier hulp'loos sterven laten.
 'k Haal, zoo 'k die vinden mag, een' dronk die't hart verfrist.
 (af).

KAPITEIN (*weder tot kennis komende*).

Ach leven! . . is uw pleit . . nog altijd . . . niet beslist?
 O dood! maak gij het kort! verscheur mijn' ziel niet langer
 En maak mijn' overgang, . . door marteling . . niet banger!

KORPORAAL (*brengt water*).

De Hemel zij gedankt! Hier breng ik water, heer!

KAPITEIN.

Wat zie ik? HEIDENRIJK?

KORPORAAL.

Ja! kent gij mij reeds weêr?
Goddank! die vreugd' is groot!

KAPITEIN.

Wijk! wijk van uit mijne oogen
'k Heb JOSEPH! in uw' ziel, helaas! mij wreed bedrogen.
Gij deserteur! — 't is snood!—

KORPORAAL.

Ach drink toch!

KAPITEIN.

Weg van mij!

KORPORAAL.

Thans is mijn' angst en vrees, mijn kommer weêr voorbij,
Nu God, die gunst mij schenkt, dat 'k u weêr zie herleven.

KAPITEIN.

Maar zal der schande smet niet voortaan op u kleven?
Hoe kwaamt gij hier?

KORPORAAL.

Goddank! ik ben gedeserteerd!

KAPITEIN.

Voort schurk! geen hulp van u, wordt meer door mij begeerd,
Laat in mijn stervensuur, mijn vloek uw hoofd niet treffen!

KORPORAAL.

Mijn KAPITEIN! ach wil de red'nen toch beseffen
Waarom 'k mijn vaân verliet, Gewis! gij oordeelt hard!
Niet om een handvol gouds, heb ik 't gevaar getart,
Niet tot verraad mijns lands, ons leger gaan verlaten.

KAPITEIN.

Zwijg JOSEPH! zwijg! uw taal kan toch bij mij niets baten
Gij hebt den dood verdiend!

KORPORAAL.

O! zoo gij wist, waarom!

KAPITEIN.

Geen schurk was ooit zoo slecht, geen schelm was ooit zoo dom

Dat hij geen red'nen voor zijn misdrijf kon bedenken!

KORPORAAL.

Neen, KAPITEIN! ik smEEK, wil langer niet mij krenken
Door zulk een straffe taal; 't schot in mijn' arm doet zeer,
Maar zulk een streng verwijt, dat pijnigt tienmaal meer!

KAPITEIN.

Tracht door uw vroom gelaal, niet meer mij te bedriegen,
't Behoeft niet langer, dus me in 't aanschijn voor te liegen;
Speel vrij, den schurk, ronduit; en huichel langer niet!

KORPORAAL.

Ach! spaar dit oude hoofd, nog meerder zielsverdriet,
'k Ben deserteur, dat 's waar! De krijgswet zal mij rigten;
Maar, niet tot snood verraad, vergat uw knecht zijn' pligten,
Tot redding slechts van u, trotseerde ik dood en schand',
Zoowaar als God ons hoort!

KAPITEIN.

Reik JOSEPH, mij de hand.

O! wil mijn' drift, mijn' hoon, mijn' wreede smaad vergeven!

KORPORAAL.

Vergeven? o! reeds lang is d' indruk weêr verdreven
Der onverdiende taal die gij mij hooren liet,
Want, 'k weet het edel heer! uw' mening was het niet
Dit oud en eerlijk hoofd te krenken zonder reden;
Een vriend'lijk woord van u, stelt m' aanstonds weêr te vreden
En van uw' vriendschap geeft me op aard niets grooter blijk,
Dan, dat gij weêr mij noemt, uw' trouwen HEIDENRIJK.

KAPITEIN.

Mijn trouwe HEIDENRIJK!—

KORPORAAL.

'k Wil thans niet langer dralen
Maar trachten, u ter hulp', een' Wondarts hier te halen,
'k Zal zoeken naar een' plaats, waar 'k u verplegen mag,
En waken aan uw' zij', zoowel bij nacht, als dag.

KAPITEIN.

Ach, ed'le, trouwe ziel! Uw' pogen zal niet baten

KORPORAAL.

Gij moest nu mij daarvoor, alléén eens zorgen laten;
 Dat huis hier, ziet voorwaar! er nog zoo slecht niet uit.
 'k Wil zien of menschenmin, dáár niet de deur ontsluit.
(Hij klopt).

Hola! maak op! maak op! wil medelijden toonen!
 Help! help mijn KAPITEIN; hij zal u ruim beloonen;
 Toon hem, wie gij moogt zijn, uwe edelmoedigheid!

KAPITEIN.

Gij vindt dáár geen gehoor!

KORPORAAL *(harder kloppende)*.

Hoe! zijt gij niet bereid
 Gelijk het Christ'nen past, uw' deer'nis te bewijzen?
 Vervult gij dus uw' plicht, om hong'rigen te spijsen,
 En kranken hulp te bien?

KAPITEIN.

Och! staak uw' moeite vrind! — — — —

Wie weet of iemand zich daar in dat huis bevindt.

KORPORAAL.

'k Verzeker u KAP'TEIN! dat ik ze zelfs hoor spreken,
 Maar draalt men langer nog, ik zat mij spoedig wreken;
 Als niet hunn' hulp weldra langs zachten weg mij blijkt,
 'k Toon dan, hoe een soldaat door kracht zijn doel bereikt.
 't Is schand'lijk op die wijs een' mensch te doen versmachten!
 Maar 'k wil niet langer u vergeefs doen bijstand wachten.
(Weder kloppende:)

Doet open! of bij God! ik trap de deur in één!

(Hij trapt tegen de deur).

EENE STEM VAN BINNEN.

Bedaar! bedaar mijn vriend! wees maar een wijl te vreên,
 Beloof mij, goede man! 't behoud slechts van mijn leven
 En al wat gij behoeft wil 'k gaarne u daad'lijk geven.

KORPORAAL.

Ziet gij, heer KAPITEIN! dat middel was probaat!

Kom open nu terstond, en vrees voor ons geen kwaad,
Maar daad'lijk!

STEM VAN BINNEN.

'k Haast mij reeds.

KORPORAAL.

Geef nu geen' moed verloren,
Ras ziet ge u — zoo God wil, — tot nieuw bestaan herboren.

KAPITEIN.

Ach! redding HEIDENRIJK! zal wel niet moog'lijk zijn.

KORPORAAL.

Wel nu! het zij voor 't minst' verligting dan van pijn!—

ZESDE TOONEEL.

De Vorigen. Een KOOPMAN.

KOOPMAN.

Op welk een' wijze zal 'k van dienst u wezen kunnen?

KORPORAAL.

Wil in uw huis, deez' heer, een' rustplaats slechts vergunnen,
En zorg dat hem de hulp der kunst geworden kan;
Geloof mij, beste vriend! hij is de braafste man
Aan wien uw' menschenmin ooit kan haar dienst betoonen.
Deez' beurs — gevuld met goud — zal daarvoor rijk u loonen
Maar bovendien 't gevoel der reinste erkenenis.

KOOPMAN.

'k Zie dat uw heer KAP'TEIN van 't Hollandsch leger is?

KORPORAAL.

Dat is hij! — trouw aan 't land waarin hij werd geboren
Getrouw ook aan den eed — zijn' Vorst en vaan gezworen,
Streed hij voor Hollandsch regt, voor 't heil van Neêrlandsch
grond,

Tot hij gevangen werd en tot den dood gewond!

KOOPMAN.

Hoe gaarne werd door mij dien bijstand u bewezen,
Had ik er of mijn huis, geen onheil door te vreezen.

KORPORAAL.

Wat onheil? zou de vrees u hind'ren in uw' pligt?

KOOPMAN.

Neen .. Maar!...

KORPORAAL.

Sla dan uw oog, op 't lijdend' aangezigt,
Bedenk wat smart en pijn, hij uren reeds moest dragen.
En zeker laat, ge u niet vergeefs om bijstand vragen.
Neem, is de som te klein die 'k voor uw' hulp u bied'
Ook nog dit uurwerk aan — meer vriend! — bezit ik niet.

KAPITEIN.

Mijn brave kameraad!

KOOPMAN.

Wie zou zoo 'n trouw niet prijzen?

KORPORAAL.

O, neem het, 't kan aan mij niet lang meer hulp bewijzen
Voor mij breekt toch weldra! het uur des scheidens aan.

KOOPMAN.

Welk waarlijk edel hart moet in dien boezem slaan,
Om zooveel liefde en trouw, belangeloos te toonen;—
Maar ook, wat reine ziel, moet in deez' mensch niet wonen
Dat hij die liefde en trouw voor zich verwerven mogt!
Hooft vrienden! hoort! de hulp door u, bij mij gezocht,
Ben ik met vreugd' bereid u beiden te verleenen.
En mogt het Belgiesch volk, 't zij waar of onwaar meenen
Te zijn door Hollandsch Vorst; door 't Hollandsch volk
verguisd,

Ik weet dat eer en deugd in heider boezems huist,
En zal daarom niet wreed u van mijn drempel stooten,
Ziet dus mijn hart zoowel, als huis voor u ontsloten;
Gebruikt 't geen gij behoeft, het wordt u gul geboon
Ook zonder dat ik goud of uurwerk neem tot loon.

KORPORAAL.

Weldenkend, edel man! dat allen u geleken!

Ja welk een' vlag men moog op wal of toren steken
 De braven reiken steeds elkaâr de broederhand
 Als mensch erkennen zij, één zelfde vaderland,
 Daar zal geen oorlogsleus, — geen kleur, — of landaard baten,
 Maar wacht hetzelfde heil den burgers en soldaten!

KOOPMAN.

Dat zij zoo! maar waartoe nu langer nog gedraald?
 Kom! aanstonds, hem ter hulp', een' Wondarts hier gehaald,
 'k Wil echter eerst in huis een' rustplaats gaan bereiden.

KAPITEIN.

Laat liever mij, mijn vriend den doctor hier verbeiden
 Het is in d' open lucht, om 't hart mij minder zwaar,
 En — vindt de man der kunst, mijn leven in gevaar,
 Doet ook zijn kunde en vlijt geen' redding mij verwerven,
 'k Wil dan bij 't aanzien van deez' schoonen hemel sterven.

KOOPMAN.

'k Vlieg naar een' doctor heen' — en gij — vriend KORPORAAL!
 Beveel gij zelf in huis, wat dienstig tot onthaal
 Of tot verkwikking gij zult voor uw' heer begeeren.

KORPORAAL.

Haal gij den doctor maar! —

KOOPMAN.

'k Zal dra hier met hem keeren.
 (af).

ZEVENDE TOONEEL.

De KAPITEIN en de KORPORAAL.

KORPORAAL.

Thans goeden moed KAP'TEIN! Ras is het kwaadst geleên
 Zendt gij gerust, vooreerst, nu de fouriers weêr heen!
 Die op het kerkhof reeds kwartier voor u bestelden,
 Hoe smart'lijk — reeds te lang — u, uwe wonden kwelden,
 De groote Legervorst die alles kommandeert,
 Heeft het nog niet geboôn dat gij reeds afmarcheert.

KAPITEIN.

Verlaat mij HEIDENRIJK thans eenige oogenblikken,
 Tracht door een' goeden dronk u 't ligchaam te verkwikken,
 Bedenk dat d' ouderdom reeds verwde uw' haren grijs,
 En geef moedwillig u niet méér aan kommer prijs.

KORPORAAL.

Heb maar geen' zorg mijnheer! Mijn' kracht zal niet ver-
 mind'ren,
 Dat satansch schot in d' arm mag mij een weinig hind'ren
 Doch 't kost den hals mij niet.

KAPITEIN.

Gij zijt gewond, dat 's waar!
 En ik vergat dat schier?

KORPORAAL.

Welnu! 't is ook niet zwaar
 't Mag waarlijk niet veelmeer dan slechts een schampschot
 heeten,
 Ik had die vroeger meer, zoo 'n ding is ras vergeten.
 Doch! spoede ik thans mij voort en haal 'k een' beker wijn,
 Dat zal voor u KAP'TEIN! de beste laaf'nis zijn.
 Maar laat mij voor ik ga nog eerst de hand u drukken!
 Neen! God liet niet voor niet mijn plan zoo goed gelukken,
 Gaf niet voor niet in gunst, gehoor aan mijn gebed,
 Gij ziet voorzeker weér u voor uw land gered.
 Lang zal het Hollandsch volk, uw' moed en trouw nog roemen,
 De dierb're Vorst uw' naam, nog bij zijn' helden noemen
 Zoodat, zag door mijn' dood, ik 't leven u gespaard
 Mij viel een loon ten deel, tienvoud' mijn pogen waard.
 (af).

KAPITEIN.

Gij trouw en edel hart! en 'k durfdè u te verdenken!
 Uw aanblik kan mijn' ziel, weér lust in 't leven schenken,
 Het denkbeeld, dat de zon ook schijnt op zulk een' mensch
 Verlevendigt op nieuw, in mij, den hartewensch

Haar schoon en koest'rend licht nog jaren te genieten.
 En waarom zou de lust naar 't leven van mij vlieten?
 Wie weet hoe menig bloem, van vreugd' nog voor mij bloeit,
 Hoe 't beekje van genot, ook nog mijn pad besproeit;
 Wie weet hoe veel Gods wil, mij nog zal doen verrigten,
 Hoe menig' ramp en smart, mijn' hand nog zal verligten,
 Hoe menig goede daad, door mij nog zij bewerkt,
 Indien Zijn vaderwil, op nieuw mijn' krachten sterkt.
 Ja! 'k voel op nieuw in mij een' gloed van geestdrift blaken,
 Die weer den zoeten wensch, naar 't leven, doet ontwaken,
 'k Voel weêr, dat nog mijn moed en wil niet wank'len zou,
 Maar 'k even graag mijn arm, met ongekreukte trouw
 Aan 't heil des vaderlands, der menschheid, prijs zou geven,
 Werd hier mijn' levensdraad, nog langer, voortgeweven—
 Neen! als men op zijn pad nog zooveel braven ziet,
 Dan wensch men naar de rust, die 't somber graf schenkt niet.

KORPORAAL.

(Uit het huis komende met een' flesch en een glas).

Hier waarde KAPITEIN! nu haastig eens gedronken,
 Daardoor wordt nieuwe kracht aan 't ligchaam weêr ge-
 schonken,
 Het is, geloof mij vrij, een heerlijk glaasje wijn.
 Nu, smaakt het?

KAPITEIN.

Heerlijk vriend!—

KORPORAAL.

Moog 't u ten nutte zijn.

KAPITEIN.

Maar hebt gij zelf wel reeds een' frissehe teug genomen?

KORPORAAL.

't Kan wachten

KAPITEIN.

Maar waarom?

KORPORAAL.

't Zal van vermoeij'nis komen

Maar 'k heb geen regten dorst, . . . doch . . 't zal wel overgaan.

KAPITEIN.

Hebt gij soms koorts, mijn vriend! O! blijf niet langer staan,
Zet u een oogenblik, ter ruste, naast mij neder. —

*(De KORPORAAL zet zich neder naast den KAPITEIN,
na eenige oogenblikken vervolgt deze:)*

Zou 't spoedig beter zijn?

KORPORAAL.

O Ja! 't Bedaard reeds weder!

KAPITEIN.

Kom schenk nog eens mij in! Heb dank!— Doch trouwe vriend
Doe thans mij toch verstaan, hoe gij u hier bevindt;
Ik meende in Holland eerst, u weêr te zullen groeten.

KORPORAAL.

Ook! ik dacht naar uw' wensch, uwe ouders dra te ontmoeten;
Ik deed dus wat ik kon; 'k had reeds veel geld beloofd
Indien men met een' boot, van hier naar 't Vlaamschehoofd
Mij overvoeren zou; om 't doel dus te bereiken;
Maar' d' onuitvoerbaarheid van 't plan moest ras mij blijken:
Geen vaartuig waagde meer, de reis naar d' overkant.
Intusschen streed men hier, vloog ginds een huis in brand
En won verwarring veld, waar zich mijn' blikken wenden
'k Zag niets dan band'loos volk; geheele Luiksche benden
Doorzwierven straat en stad, met woest en luid misbaar!
Gij weet, ik vreesde nooit, al dreigde soms 't gevaar.
Maar 't was of 't rasphuis zelf, zijn' ijs'ren poort ontsloten
En 't snoodst geboefte op eens, ter deur had uitgestooten,
'k Ontweek dus waar ik kon, dier' dubb'len stoet der hel;
En daar ik dra vernam, gij waart naar 't citadel,
Met onze kompagnie al strijdend' moeten wijken,
Zoo vlood ook ik daarheen. Helaas! 't moest ras mij blijken,
Dat al mijn' hoop in rook, in damp verdwijnen ging.
Het eenig antwoord, dat ik op mijn' vraag ontving,
Of niemand iets van u, of van uw lot kon melden,

Was immer: » Uw KAP'TEIN stierf ginds den dood der helden.”
 Of: » Als 't een' krijgman past, rust hij, op 't bed van eer!”
 Zoo zie 'k dan hier op aard' mijn' meester nimmer weêr?
 Dus dacht ik! — Maar op eens, daar werd door mij vernomen,
 't Zou nog niet zeker zijn, dat gij waart omgekomen,
 Wel waart gij zwaar gekwest, Ja! stervend' reeds misschien.
 Toen had ik rust noch duur! Ik wilde en moest u zien,
 Ik wilde en moest u hulp, u bijstand doen verwerven,
 Of knielend aan uw' zij, voor u, het leven derven.

KAPITEIN.

O Ed'le brave vriend! Was ik die liefde waard?
 Waar vond men ooit die deugd, aan zooveel trouw gepaard!

KORPORAAL.

Genoeg! ik vloog terug; en stoorde me aan geen wachten,
 Beklom de bastiöns, doorzwom de breede grachten,
 En of een' hagelbui van kogels om mij vloog,
 Ik spoedde steeds mij voort, elk Schildwacht uit het oog
 Tot dat, dit duiveisch schot, mij wreed den arm doorboorde,
 't Was, echter of zulks meer, mij nog tot voortgaan spoorde,
 'k Gevoelde dubbel thans hoe angstig 't u moest zijn
 Te liggen hulpeloos, gekweld door schrikb're pijn,
 En zonder dat een vriend u troost of bijstand leende;
 Wel deed mij 't denkbeeld zeer, dat zeker elk thans meende,
 Dat ik uit trouw'loosheid, d' Oranjevaân verliet.—

KAPITEIN.

Ook *ik* miskende u wreed, en haarde u dat verdriet!

KORPORAAL.

Verduiveld Ja! dat 's waar! Maar, 'k was het reeds vergeten,
 'k Had anders wis die wond, op nieuw niet opgereten.
 Enfin! Ik kwam in 't eind' bij 's vijands voorpost aan,
 Qui Vive! klonk mij in 't oor; men liet mij verder gaan,
 Zoodra ik; » Deserteur”, tot antwoord had doen hooren,
 Nu werd geen oogenblik meer nutteloos verloren;
 Ik zocht op markt, in straat, ik vroeg aan iedereen,

Ik vloog de stad in 't rond, en, waar 't mij mogelijk scheen,
 Waar mij één kans slechts bleef, om in mijn doel te slagen,
 Waar ik de dooden of gekwetsten heen zag dragen,
 Of liggend ondereen zag op, en door elkaâr,
 Daar sloeg ik vlijtig acht, bespiedde ik elk gebaar;
 Tot mij, mijn' goede geest, het eind'lijk deed gelukken
 Dat ik u wedervond, u weêr aan 't hart mogt drukken;
 En nu! ik zag mijn' wensch, mijn' zielenbeê voldaan!
 Ligt moog'lijk zal dit hart, slechts korten tijd meer slaan,
 Maar 'k wil als 't zoo moet zijn, gerust deez' aard' begeven,
 Want ook een' trouw' soldaat, wacht ééns, een beter leven!—

KAPITEIN.

Mijn JOSEPH! kameraad! Uw trouw en eerlijk hart,
 Giet balsem in mijn' wond', en lenigt elke smart,—
 Neen nimmer! nimmer — zal 'k ondankbaar 't ooit vergeten
 Wat gij voor mij bestondt: 'k zal steeds u, broeder! heeten;
 En wat op aarde 't lot bestemmen moog als 't mijn!
 Dat zal niet slechts mijn deel, dat zal ook 't uwe zijn.

KORPORAAL.

Wie zou voor zulk een' heer, niet gaarne 't leven laten.

KAPITEIN.

Gij zijt een deugdzaam mensch! de braafste der soldaten!
 Kom ed'le HELDENRIJK! druk mij de broederhand,
 Voor eeuwig zij mijn hart, mijn' vriendschap, u verpand.

ACHSTE TOONEEL.

De Vorigen, de KOOPMAN, een DOCTOR.

KOOPMAN.

Hier vriend! help als gij kunt; wil nu uw' kunde toonen,
 Het is een man van eer!—

DOCTOR.

't Is één van Hollands zonen,
 Dat zegt mij reeds genoeg; en nu heer KAPITEIN!
 Wijs mij terstond de plaats waar uwe wonden zijn.

Korporaal.

Juist, lieve doctor! Juist! zoo mag ik graag u hooren.

DOCTOR, (*de Pols voelende*).

Gevoelt ge u zeer verzwakt? Hebt gij veel bloed verloren?

KAPITEIN.

Een antwoord op deez' vraag te geven kan ik niet,
'k Weet naauw'lijks wat met mij, op heden is geschied,
Daar, 'k nog geen uur geleên, ben tot mij zelf gekomen.

(*De DOCTOR knielt voor den KAPITEIN neder en onderzoekt zijne wonden*).

KORPORAAL (*tot den KOOPMAN*).

Hoe gaarne had ik reeds — zijn' hoop of vrees vernomen.
Zeg! Ziet gij soms ook, hoe 't gezigt des doctors staat?
Zou redding moog'lijk zijn? of spelt zijn oog u kwaad?

KOOPMAN.

Ik heb nog goeden moed; de doctor schijnt te vreden!
En, 't is een kundig man, — die heel wat heeft gesneden,
Gekorven en wie weet, wat niet al meer gedaan!

Korporaal.

Dat kunstje, vriendje! he! dat moest ik ook verstaan
Dat zou een' blijdschap zijn, dan zou 'k geen'ander' 't vragen,
Want, weet ge! 'k ben maar bang, dat zij te veel soms wagen;
Maar.. hoor eens of hij denkt? . . . of hij geloof?—

KOOPMAN (*tot den Doctor*).

Nu Heer?

DOCTOR.

Gevaar kan moog'lijk zijn, doch redding toch nog meer?
'k Geloof als ik de koorts bij tijds kan meester wezen,
Men voor zijn leven nog in 't minst niet heeft te vreezen.

KORPORAAL.

O, Groote God! Heb dank! Gij hoordet mijn gebed,
Mijn brave KAPITEIN, wordt van den dood gered!
Ach lieve DOCTOR! Blijf uw' menschenmin hem toonen
Des hemels zegen zal daarvoor u rijk'lijk loonen.

Al stort mijn' laatste kracht, die nu nog rest ineen,
Mijn meester is gered, Goddank! ik sterf te vreên!

NEGENDE TOONEEL.

De Vorigen, de MAJOOR, de BURGER.

MAJOOR.

Hier keer ik weêr, mijn vriend! Daar 'k eind'lijk toch
mogt slagen
In 't vinden van een huis, waarheen we u kunnen dragen.

BURGER.

O, Ja! mijn goede Heer! en dat voor weinig geld;
Slechts voor drie franken daags, is dat niet min gesteld?
Mij dunkt, daár valt voorwaar! toch niets op af te dingen
En wat mij zelf betreft, — zich steeds te zien omringen
Door zulk een' woesten troep, die altijd honger heeft,
Ik vind niet dat mij zulks, zoo heel veel voordeel geeft;
Een zieke Kapitein zal vast wel minder eten.

KOOPMAN.

Het is mij waarlijk leed, dat ik u moet doen weten
Dat uw' menschlievendheid, wat al te laat zich toont,
Gij kent dat huisje daar? dat wordt door mij bewoond,
Wij zullen den KAP'TEIN daar aanstonds heên geleiden.

DOCTOR.

Ja vriend! wil spoedig thans een' rustplaats hem bereiden,
Want, bij gepast diëet, goed bed en goede zorg
Blijf ik deez' OFFICIER voor zijn' herstelling borg.

KOOPMAN.

'k Volbreng wat gij beveelt.

(af).

MAJOOR.

Hoe kan het mij verrukken,
Op nieuw de broederhand zoo vreugd'vol u te drukken,
Wie had deez' ommekeer, zoo spoedig reeds verwacht!

KAPITEIN.

Neen vriend! ik zelf had niet aan dat geluk gedacht.—
Maar DOCTOR! wil toch ras mijn' KORPORAAL verbinden,
God geev' dat ook bij hem, gij geen gevaar zult vinden
Hij kreeg voor mij dat schot, hij zij dus 't eerst verpleegd.

KORPORAAL.

Eerst gij KAP'TEIN! Eerst gij, — want wat het zwaarste weegt
Dat dient vooraf verrigt,—

DOCTOR.

Laat mij uw' wond' ontblooten!

KORPORAAL.

't Is niets! —

DOCTOR, (*de wonden onderzoekende*).

Nu niets! ik wil niet gaarn' de zaak vergrooten
Maar 't is belangrijk toch!

KORPORAAL (*zacht tot den DOCTOR*).

Zwijg stil! —

DOCTOR.

Daar is gevaar!

KORPORAAL.

Ach stil toch DOCTOR lief! maak bid ik geen misbaar,
Wat zou die kleine schram, dat schampschot nog beteek'nen.

DOCTOR.

De pols is zeer ontsteld!

KAPITEIN.

Dat kan men ligt bereek'nen,
Zijn' ouderdom en wond, vermoeijenis en schrik,
Zijn' overspannen' moed in 't hach'lijk oogenblik,
Het zwemmen door de gracht, zou 't ligchaam dat verdragen?

KORPORAAL.

Mijn' krachtige natuur wordt niet zoo ligt verslagen.

DOCTOR.

Uw' lichaamskracht zij groot, maar 't sieraad van het woud
Hij d' eeuwen tartende eik, wiens schier onkloofbaar hout

Het woeden van den storm, zoo lang reeds heeft verdragen,
 Wordt dikmaals, door d' orkaan, op éénmaal neêrgeslagen.
 't Waar' dwaasheid zoo mijn' taal, hoop op herstelling hood.

KORPORAAL.

Wees zonder zorg mijnheer! 't gevaar is niet zoo groot.
 En toch... een duiz'ling schijnt mijne oogen te verdonk'ren
 't Is of ik voor 't gezigt, zie duizend sterren flonk'ren...
(Hij zinkt op de stoep neder).

KAPITEIN.

O God! wat wordt hij bleek!

DOCTOR.

Geef water, geef azijn!

(De MAJOR loopt naar de woning van den Koopman en komt later met dezen en een glas water terug).

KAPITEIN.

Heer DOCTOR! Geef hem eerst een' goeden beker wijn.

KORPORAAL.

't Zal niet meer noodig zijn, mijn paspoort wordt geteekend
 'k Heb weldra met deez' aard' voor altijd afgerekend.

KAPITEIN.

Mijn JOSEPH!... HEIDENRIJK!...

DOCTOR.

Ik heb dien slag gevreesd!

Nog maar een' luttel tijds, dan is uw vriend geweest;
 Dan zal hij 't somber graf, eene oude schuld betalen.

KAPITEIN.

O, Red mijn' KORPORAAL!

DOCTOR.

Hier zou mijn' kunde falen.

Geen' menschelijke magt, brengt thans meer redding aan.

KAPITEIN.

Zoo sterft gij dan mijn vriend! niet roemvol bij uw' vaân?
 Niet op het bed van eer, niet strijdend voor 's land glorie?

KORPORAAL.

En toch, roep ik nog luid, schoon stervende, victorie!

Mijn brave Kapitein, werd door mijn' dood gered!

KAPITEIN.

Hoe zeer voel ik mijn' ziel door dit verlies verplet?

KORPORAAL.

'k Waar liever aan uw' zij', al strijdende gebleven,
Maar, zij't niet bij mijn' vaân, 'k laat voor mijn' vaân het leven,
Mijn Koning toch behoudt een OFFICIER, te meer
Die hem en 't vaderland verstrekken zal tot eer!
Het schoonste vaandel zelf is ras weêr uit te reiken,
Maar dapperheid en trouw moet eerst op 't slagveld blijken,
En zulk een heldenmoed, als deez' in 't harte woont
Is niet zoo spoedig weêr, tot heil des lands getoond.

DOCTOR.

Zwijg! zwijg! mijn vriend! en wil uw' laatste krachten
sparen,
Denk aan uw stervensuur!

KORPORAAL.

Deze oude en grijze haren,
Zij dalen dan welhaast, in 't eenzaam graf ter neêr,
'k Beveel mijn' ziel aan U, Genadig Opperheer!
Wil Gij het zondental op aard' door mij bedreven
Door goedertierenheid, mij liefdevol vergeven!
En nu! Ik ben gereed. Waar zijt gij? . . . Mijn Kap'tein. . .
Druk . . eens mij nog . . de hand . . het zal . . ten afscheid zijn.

KAPITEIN.

Getrouwe, brave ziel! Moest gij om mij dan sterven?

KORPORAAL.

Hoor heer! . . . Geen geld of goed . . . kan een soldaat . . . doen
erven;
Geen' kind'ren laat ik na . . . dus ook geen' armoê . . . Neen! . .
Mijn gansch' vermogen . . . is, dit uurwerk . . . maar alléén;
Ach! mogt ik dat Kap'tein! . . . als afscheidspand u schenken. . .
Dan bleeft gij . . daardoor soms . . . aan d' ouden JOSEPH . .
denken . .

Wiens hart, ... slechts voor u sloeg, ... die trouw was ...
tot den dood!

KAPITEIN.

Ach! zooveel liefde en trouw is waarlijk al te groot;
Mogt slechts tot zulk een' prijs mijn leven zich verlengen?

KORPORAAL.

Komt gij ... in Holland weêr, ... wil mijn .. vaarwel dan
brengen ..

Aan ieder kameraad; ... wiens hart ... voor Neêrland gloeit ..
En zeg ... dat ook mijn' ziel, .. den lafaard diep verfoeit ...
Die schendend .. eed en pligt ... zijn vaandel ... kan verlaten:
Nog ... in mijn stervensuur ... blijf ik .. den snoodaard haten
Die, vaderland .. en Vorst .. om goud ... verraden kan, ...
Zeg daarom: » HEIDENRIJK! » .. liet, als een eerlijk man,
» Niet, ... als een deserteur ... of als verrader ... 't leven,
Maar is ... tot in den dood ... aan Holland ... trouw gebleven.»

KAPITEIN.

Een man tot zooveel deugd en zooveel trouw gezind
Wordt door elk edel mensch, ook na zijn' dood, bemind.

KORPORAAL.

Ach DOCTOR! zeg 't nog eens! zult gij mijn heer genezen?

DOCTOR.

Als God zijn' hulp mij schenkt, behoeft gij niet te vreezen!

KORPORAAL.

Welnu! ... mijn' taak ... is ... af .. vaarwel! ... mijn vriend! ...
ik ga! ...

Ik ... redde ... mijn' ... Kap'tein ... ik ... sterf ... victoria! ...
(*Hij sterft*).

KAPITEIN.

O God hij zinkt in een,

DOCTOR.

Om hier niet weer t' ontwaken.

KAPITEIN.

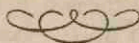
Heeft hij zijn' strijd volstreen?

DOCTOR.

Hij mag de vreugd' reeds smaken,
Die naar ons aller wensch, hem, in den Hemel beid —
Reeds draagt zijn' ziel de kroon der blijde onsterf'lijkheid.

KAPITEIN.

Vol geestdrift, schoon vol smart, buig 'k aan zijn lijk mij neder!
Mijn trouwe, brave vriend! u zie 'k op aard' niet weder,
Met ongekende trouw, uit vriendschap boven peil,
Tot redding van uw' heer, gaaft gij uw leven veil!
Wees trotsch mijn vaderland! dat in uw' dapp're zonen
Die heldenmoed en deugd — die braafheid nog blijft wonen;
Zoolang uw dierb're grond, nog zooveel grootheid kweekt
Duld dan niet, dat men laag of smadend, van u spreekt;
Want, nog vloeit Neêrlandsch bloed met kracht door veler
âd'ren,
Nog vlamt in veler borst, het heldenvuur der vad'ren,
Nog is er menig arm, aan Vorst en volk verpand;
En nog, stijgt menig beê, voor 't heil van 't vaderland.

STORENDE DRUKFOUTEN.

Bladz. 14, reg. 5. v. b. staat: **dan 'k ben** — moet zijn: **dat 'k ben** —

Bladz. 14, reg. 10. v. b. is geheel uitgevallen, waarom op de woorden: **het waagstuk stout bestaan**, gelezen moet worden:

Noch laf het lijf gespaard, daar, waar de kogels vlogen,

Bladz. 16, reg. 14. v. o. staat: **mening**, moet zijn: **meening**.

Bladz. 24, reg. 14. v. b. staat: **geen wachten**; moet zijn: **geen' wachten**.

Bladz. 32, reg. 2. v. b. staat: **beid**, moet zijn: **beidt**.

PROCEEDINGS OF THE

ANNUAL MEETING OF THE
SOCIETY OF AMERICAN HISTORIANS
HELD AT THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS
DECEMBER 29, 1901

